

УДК 39 (092) (477)

Леся Костюк

РІЗДВЯНО-ЙОРДАНСЬКА ОБРЯДОВІСТЬ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ (НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

У статті на основі свідчень численних інформаторів подано характеристики різдвяно-йорданської обрядовості сільських жителів Львівщини другої половини XX – початку XXI століття.

Ключові слова: Східна Галичина, Святий вечір, Різдво, кутя, Маланка.

Різдвяно-йорданські свята – це найбагатший час у році на народні звичаї, традиції, пов'язані із релігійною культурою українського народу. Кожен регіон, кожен населений пункт має свої характерні звичаї та особливості підготовки та проведення цих свят. Саме вивчення специфіки різдвяно-йорданського циклу галичан доносить до нас величезну інформацію про історію світоглядних уявлень, морально-етичних норм, народного мистецтва, музики, народної хореографії, співу, теоретичне осмислення яких є одним з пріоритетних напрямів вивчення культури регіону.

Метою статті є комплексне дослідження різдвяно-йорданської обрядовості галичан другої половини XX – початку XXI століття із врахуванням динаміки світоглядних позицій мешканців регіону, зумовленої впливом глобалізаційних процесів сучасного соціуму.

Реалізація зазначеної мети передбачає розв'язання низки завдань: методом польового дослідження зібрати й опрацювати етнографічні матеріали мешканців Східної Галичини (Львівська область), простежити та дати оцінку локальній специфіці різдвяно-йорданських обрядів у системі загальноукраїнських традицій.

Об'єктом дослідження є традиційна різдвяно-йорданська звичаєвість галичан.

Предмет – основні атрибути різдвяної, новорічної і йорданської груп – дідух, ритуальна їжа, колядування, засівання, щедрування та система народних обрядових дійств.

Порушена проблема знайшла відображення у студіях істориків та етнографів. Окремі аспекти цього питання відображено у працях таких науковців, як В. Гнатюк [1], Г. Бондаренко [2], С. Килимник [3], Р. Кирчів [4], К. Сосенко [5], котрі подають загальну характеристику різдвяно-йорданської обрядовості, проте лише поверхово згадують про досліджувану територію.

Важливі та цікаві відомості про різдвяно-йорданську обрядовість подають інформатори [8–20]. Цінність їх свідчень полягає у тому, що ці особи неодноразово були учасниками обрядів занесення дідуха і розстелення його у хаті, підготування і проведення Святих вечорів, спалювання дідуха, колядування, засівання, щедрування.

Українське Різдво – свято передусім родинне, сповнене символікою духовних цінностей, виявами любові, пошани до ближніх. Надвечір'я Різдва, Святий вечір – пора, коли люди виконують чимало ритуальних дій, які визначають добробут родини на наступний рік. Кожне дійство у цей час має своє особливе значення,

Вранці на Свят-вечір господар вносить до хати сніп пшениці (вівса, жита) – дідух. Цей сніп господар ставить на покуті при цьому промовляє: "Дай Бог на щастя, на здоров'я, на той Святий вечір" [8]. Крім того, галичани, розстеляли на підлозі соломі, на якій діти шукали цукерки та кудкудакали, щоб велися у господарстві курчата). Сьогодні "дідух" – це невеликих сніп, котрий ставлять недалеко від ікон.

Дідух у галичан є символом не самотнього предка народу, а батька первісної родини. У традиціях Східної Галичини містична постать Дідуха має різне значення: це "найперший предок народу; іншим разом виступає як первісний ідеальний господар; а знов іншим разом – як міфологічна поява місяця" [6, с. 62].

Після внесення дідуха та застеляння долівки відбувалися приготування святкового столу, котрий спочатку притрушували сіном і покривали двома скатертинами. Перша скатертину для добрих душ. Поверх неї по кутках розкладали часник (від нечистої сили) і застеляли другу скатертину (для людей) та розставляли страви.

У Східній Галичині до Святої вечері сідають, коли на небі покажеться перша зірка, як стверджують жителі с. Петричі Буського району Львівської області, що колись показала за віруваннями над Вифлеємським вертепом. На столі ставлять 12 пісних страв, що символізують 12 апостолів Ісуса Христа або річне коло 12 місяців. Також на стіл кладуть калач та запалюють свічку. Символ Зорі, котра провадила трьох царів до Вифлеєма, яка, за місцевими віруваннями, мала б повністю згоріти. "Якщо свічка не згорить до кінця (з якоїсь причини погасне), то в наступному році в

родині станеться нещастя" [17]. Хліб та запалена свічка у різдвяній обрядовості вважаються найсакральнішими атрибутами. До речі, без них у регіоні не обходиться ні одне календарне чи родинне свято. Після цих дійств батько розпочинав молитву. Галичани під час вечері ділилися церковною просфорою та складають побажання один одному.

Основними стравами на Свят-вечір у досліджуваному регіоні є кутя, котру готували на знак злуки усіх членів роду: живих і померлих та узвар – компот із сушених фруктів, що уособлювало в собі городні культури. На Львівщині готують кутю густу, з пшениці, маку, родзинок, горіхів та підсолоджують медом, на Сході України, навпаки, готують рисову кутю з тими самими інгредієнтами. Також подають борщ з вушками, пироги (вареники) з картоплею, капустою, грибами, голубці з гречки та тертої картоплі, варену капусту з квасолею, рибу (смажену, варену, тушковану, мариновану, в'ялену), пампушки, гриби різного способу приготування, печиво. Галичани вірять, що у цей вечір обов'язково потрібно їсти лише ложками (хоч цього звичаю дотримуються не всі родини), котрі символізують мир і злагоду і не несуть ніяких загострених стосунків [9].

Необхідно зазначити, що пшеницю для куті господині-галичанки завжди готують напередодні Святого вечора. Перед "опиханням" господиня пшеницю начисто перебирала від усякого сміття. Після цього вона її засипала в нову макітру або в цю, що використовувала щороку, мочила і лише з самого ранку на Святвечір перекидала в горщик (тепер переважно використовують каструлю) заливала водою до схід сонця та варила (сьогодні ці традиції спрощені). Хоч у с. Шпиколоси Золочівського району Львівської області до сьогодні існує традиція – після приготування куті, дивилися: "якщо зерно піднялося через вінчик – на добробут, а запало – на лихе" [12].

В окремих селах Буського району (Побужани, Петричі, Андріївка) Львівської області існує звичай, коли господар перед вечерею набирає ложку куті і символічно "кидає" на стелю, "малюючи" хрест. У минулому по-справжньому кутею робився такий хрест [17–19]. У с. Вороняки Золочівського району Львівської області існує звичай під час вечері за столом залишати одне вільне місце – для подорожуючих та померлих [14]. Поївши, зі столу галичани не збирають посуд, у котрому залишають трішки страв, бо вірять, що вночі приходять мертві душі родичів на вечерю [11].

До сьогодні у Східній Галичині існує багато повір'їв, пов'язаних зі гасінням свічки, які стосувалися добробуту свійської птиці, людської долі, дівочої долі стосовно заміжжя. Так, у м. Глиняни Золочівського району Львівської області після вечері господар гасив свічку і усі стежили за напрямком диму, цей звичай побутує і на Західному Поділлі: якщо кружляє над столом, то буде весілля, якщо стелиться до підлоги, то віщує хрестини, якщо дим скерований до дверей – до року хтось із родини помре, якщо дим пішов угору, під стелю – добра прикмета [10]. У селах Золочівського району Львівської області після вечері усі члени сім'ї лягають на соломі, щоб густо по полю снопи лежали. Пастухи зв'язують ложки перевеслом, щоб худоба вкупі трималася. Дівчата у с. Єлиховичі Золочівського району Львівської області вибігали з ложками на двір і по черзі ними калатали. З котрого боку обізветься собака, звідти завітає її суджений [15].

В усій Східній Галичині після Святої вечері діти несуть вечерю дідусеві, бабусі, а також бідним та немічним людям. Ця вечеря складалась, як правило, з головних ритуальних страв. Приймаючи харчі, господарі, в свою чергу, передавали такі ж страви зі свого столу. Такий же обряд зафіксовано і в інших районах України, зокрема на Західному Поділлі, Гуцульщині. Такий обмін стравами Святої вечері й Різдва символізував спорідненість двох сімей, яка в часи родового побуту мала неабияке значення. "Нести вечерю" – це значить шанувати старійшину роду, ділити надію, добро, багатство. Вечерю розносили діти, бо вважалися чистими, невинними і найближчими до добрих духів. У їхній прихід у цей вечір означав, що в цей дім завітали "вістуні бога багатства", а з ними і добрі духи [3, с. 8].

Після вечері традиційно ходять колядники, спочатку діти, на Різдво – парубки та старші – на церкву. Слово "коляда" означало "коло сонця" і "коло сонця близько"; старовинна загальнослов'янська його назва була Коляда – це бог, що скорочував ніч, а збільшував день, тобто – Сонце. У перекладі з латинської коляда означає "заклинання" [5, с. 156]. На думку етнографів церковні колядки у Східній Галичині відомі з XVIII ст. [4, с. 15].

У досліджуваному регіоні до нашого часу збереглася традиція у малих дітей, а подекуди в підлітків, ходити на Святий вечір зі "звіздою" ("зіркою"). Зірка – це атрибут суто християнського колядування, що пов'язане з євангельською розповіддю про виффлеємську зорю, яка сповістила про народження Месії та за своєю формою ідентифікується із сонцем. Зірка рухома, закріплена до осі під час колядування її крутили [11].

На Львівщині колядники співають окремо кожному члену сім'ї. Якщо в родині упродовж року хтось помирав, то виконували спеціально колядку для небіжчика. У колядках бажали родині здоров'я, добробуту, гараздів, неодруженим дітям щасливої долі. Найпопулярнішою у регіоні на сьогодні є коляда "По всьому світу стала новина":

По всьому світу сталась новина
Діва Марія Сина зродила,
Сіном притрусила, В яслах положила
Господнього Сина [1, с.23].

Доречно додати, що у Буському, Перемишлянському районах Львівської області колядують аж до Стрітня (15 лютого).

За своїм змістом та формою колядки Східної Галичини дуже близькі до закарпатських, лемківських та загальноукраїнських. Майже усі вони складені десятискладним розміром з цезурою посередині (5+5) та правильним вживанням приспівів після кожного рядка. Одною з найхарактерніших ознак колядок є певна ідеалізація життя. Їй були підпорядковані і формальні побудови колядок: метафори, гіперболізація та часте вживання евфемізмів [3, с. 178].

Різдво у Східній Галичині не обходиться без Вертепу. Власне назва "вертеп" походить від праарійських сонячних термінів-архетипів вар, вер, вир (оновлення, вирування, відродження, ріст) і теп (течія космічних вод і плин світової ріки) [5, с. 134]. В українській мові збереглося первісне значення вертепу – водяного виру. Крім того, вертепом ще називають місце біля водою.

У місцевій традиції вертеп репрезентований одноповерховим будиночком, виготовленим із фанери, котрий називають ще "шопкою" [20]. У ній розміщена діарама народження Сина Божого – Ісуса Христа. Учасниками самого вертепу у Буському, Золочівському, Перемишлянському, Бродівському районах (Львівська область) були фантастичні персонажі (котрі грають люди) – Три царі, Ангел, Пастушок, Жид, Жидівка, Наймит, Ірод, Чорт, Смерть, Циган.

Під час вертепного дійства спостерігається особливо активність Жида, який, крім своєї ролі, виконує і функцію своєрідного "бешкетника", котрий бігає по хаті, старається зачепити когось із домашніх, особливо дівчат, а також намагається щось взяти із святкового столу (ложку, виделку, печиво тощо) і заховати в кишеню. Чорт в цей час дзвонить навішаними на ньому дзвінками, Цар сильно стукає палицею до землі, Смерть бігає з косою за перехожими. Такого роду шумові ефекти є своєрідними оберегами від злої, нечистої сили, яка в дохристиянський період була втілена у Марі, що ганялася за богинею Колядою – матір'ю новонародженого Сонця. Необхідно зазначити, з "Вертепом" у Східній Галичині ходять, починаючи від Святого вечора і закінчуючи третім днем Різдвяних свят. У м. Глиняни сьогодні вертеп спочатку заходить до оселі священика, а згодом до всіх односельчан з такими вінчуннями:

Нова радість стала, весела новина,
Бог ся рождає маленька дитина,
Лежить о битляти якого ягняти
Ягнято отуляє, своєю парою огріває,
А ми нини днезь голосим
До Отся на офіру просим
Жичу вінчую Пана Господаря [9].

Учасників вертепу обдаровували колись зерном, харчами, частували горілкою, на сьогоднішній день – лише грішми. Традиція ходіння з вертепом (або шопкою) в переважній більшості сіл Львівщини збереглась до сьогодні [9].

На перший день Різдва у Східній Галичині повернувшись із церкви обідали з святковим столом та відвідували найближчих родичів (діти несуть кутю та калач своїм хрещеним батькам) [10]. Другого та третього дня Різдва галичани святкують іменини Святої Марії та Степана, ходять один до одного в гості.

У с. Струтин Золочівського району Львівської області на другий день Різдва спляють Дідуха та стрибають через нього, щоб прищів на тілі не було [20]. Таку традицію в селах Бродівського та Буського районів (Львівської області) спостерігаємо в ніч перед Новим роком.

Наступний цикл Різдвяних свят у Східній Галичині включав у себе новорічну обрядовість. До сьогодні новорічна ритуалістика у досліджуваному регіоні збереглась значно слабше, ніж власне різдвяна та йорданська. Це, насамперед пов'язано з тим, що у цей день пошановують лише імениників – осіб, названих на честь святого Василя та вранці відбувається обряд засівання, маланкування мотивація, яких в основному пов'язана із магією родючості [2, с. 24].

Невід'ємною частиною святкування передноворічного вечора був обряд "водіння Кози" та "маланкування", котрий у досліджуваному регіоні на сьогодні зберігся частково. Святкування відбувається лише на площах великих міст. Ці обряди символізували для галичан період осілого способу ведення господарства та циклічний круговорот часу, прихід нового аграрного року [5, с. 170].

У досліджуваному регіоні зранку на Старий Новий рік (14 січня) діти ходять "сіяти". Перший посівальник, вірили галичани, приносить до хати щастя. Це сама людська доля ходить-бродить на

Новий рік [12]. Переважно засівати ходили малі хлопчики (рідше – старші чоловіки), котрих спочатку саджають на порозі, "щоб курчата висиджувалися", потім за стіл – щоб був достаток ("щоб добре велосся"). Якщо в хаті є дівчина "на виданні", то посівальника запрошували сісти, "щоб свати сідали" [11].

Здавна у с. Андріївка Буського району Львівської області ще був звичай, що перед тим, як йти посівати до людей, хлопчики посівали вдома й отримували від батька перший дарунок. При посіванні говорять:

Сію, сію, посіваю, з новим роком Вас вітаю.
На щастя, на здоров'я,
На той Новий рік, ледве я торбу до Вас приволік,
А в тій торбині яснії зорі,
Щоб Вам родила пшениченька в полі.
А в тій торбині місяць ясененький,
На Вашім столі хліб біленький [19].

Третє свято різдвяно-йорданського циклу – Водосвяття або Богоявлення, у галичан – Йордан. За Біблією, коли Ісусу виповнилося 30 років, Він охрестився у річці Йордань, де на нього зійшов Дух Святий у вигляді голуба і Бог-Отець назвав Ісуса своїм Сином.

У Східній Галичині йорданська обрядовість розпочинається із малого водосвяття, котре відбувається перед другим Святим вечором. Саме на мале водосвяття воду освячували в церкві або при вході до неї – біля хреста. У с. Побужани Буського району Львівської області вважають, що вода, освячена перед другим Святим вечором, ще святіша, ніж богоявленська, і вона не псується, скільки б часу не стояла в посудині. Прийшовши додому, господар наливає цієї води у миску і разом із якимось членом сім'ї, котрий підчас кроплення кусає хліб або калач, ліпили хрестики з паперу на шибки вікон осель, робили з соломи невеликий хрест, котрий ставили у кутю [18].

Напередодні Водохреща святкують другий Свят-вечір або "голодну кутю". Існує припущення, що назва "голодна кутя" походить від того, що на цю вечерю не закликалися "лихі сили", вони мусили бути голодні, щоб ніколи не приходили в господарство. Звичаї "голодної куті" тотожні звичаям "багатої куті". Також голодна кутя – це день освячення господарства, захисту його від лихих сил, вигнання цих сил та накликання добробуту на господарство [12].

У цей день в Східній Галичині постять до вечері. Перед тим, як сідати вечеряти, галичани обов'язково випивали свяченої води та молилися. Готували тих самих 12 пісних страв, але у с. Лагодів Перемишлянського району Львівської області могли готувати 9 або 7 страв [11] та запалюють свічку. Також у цей вечір передбачували долю домочадців. Так, у с. Єлиховичі Золочіського району Львівської області існував звичай після вечері класти всі ложки в одну миску, а хліб зверху ("щоб родився") і чия ложка вночі сама поворухнеться, той помре [15].

У с. Дунаїв Бродівського району Львівська область існував звичай проганяти кутю, на сьогодні майже забутий. Коли сім'я вставала з-за столу, хтось із дітей вибігав надвір з палицею чи макогонам гримав об стіну та вигукував: геть кутя, з покутя, а узвар на базар [16].

Після вечері господар ще раз з колосочками-кропилом, скроплював господарство свяченою водою, дитина з крейдою в руках на дверях малювала хрести. Цей обряд виконували з метою вигнати лихі сили з господарства, а разом з цим "прогнати" зиму [19]. У господарствах, у яких розводили бджіл, як стверджують жителі с. Андріївка Буського району Львівської області особливі обряди відбувалися в бджолиному зимівнику (стебнику). Господар, вступаючи у двері зимівника, знімав шапку, клав позад себе на порозі хлібину, а потім звертався до бджіл зі словами прохання, щоб улітку носили багато меду [19].

Після обходу господарства, скроплення свяченою водою та вимальовування хрестів уся родина повертається до хати і ще раз скроплює оселю свяченою водою.

Молоді дівчати після вечері ходять щедрувати:

Щедрий вечір, добрий вечір
Туда їхав молодий Василько,
Хотів орла та застрелити [1, с. 35].

Хлопці навпаки щедрівкою в цей день віншують дівчат, які готові "на віддання" (готові вийти заміж): "Вода-вода студененька, там Марійка молоденька" [8].

Також молодь ворожила. Так, у с. Вороняки Золочівського району Львівської області панує до сьогодні одна з форм ворожіння, котра полягала в тому, що дівчата повинні скласти вчетверо три рушники, три скатертини і повісити в такому вигляді на жердку. Якщо повішане не впаде, то гадальника чекає добра доля цього року [14].

Інша форма ворожіння існує у с. Голубиця Бродівського району Львівської області, де хлопці або дівчата повинні за певний час набрати на руку оберемок дров. Яким буде останнє поліно (за

формою), такою буде майбутня подружня пара (якщо гладке, то буде, наприклад, чоловік лисий, якщо покручене, то хворий) [13].

У селах Золочівського, Перемишлянського та Бродівського районах Львівської області воду сьогодні освячують на Водосвяття біля церкви у великих посудинах. Сам ритуал відбувається при запалених свічках "Трійці" (три свічки запалені в трисвічнику), котру тримають переважно жінки та дівчата. Під час богослужіння "Трійця" запалюється від свічок, що горять на престолі. За віруваннями християн, у цей момент, коли священник занурює хрест у воду, вся нечиста сила вистрибує з води і залишається на землі до того часу, аж поки якась із жінок не буде прати білизну у вдома. Коли брудна білизна опуститься у воду, то разом з нею пірнають у воду всі чорти, що мерзли на землі. Тому, щоб нечиста сила трохи вимерзла на морозі, жінкам упродовж двох тижнів заборонялося прати білизну (сьогодні цього звичаю зазвичай, не дотримуються) [10–11; 13].

Кожен, хто прийшов на Водосвяття, поспішає набрати свячену воду чимшвидше, бо вважалося, що перша вода має міцніші цілющі та лікувальні властивості. Освячену воду несуть додому. Галичани використовують її для лікування різних хвороб [15].

У Східній Галичині сьогодні заведено купання чоловіків в ополонці, бо саме купання і обливання водою існувало ще в дохристиянські часи. Галичани вірять сьогодні, що завдяки цьому обряду вода очищає людину, оновлює її тіло [19].

Після освячення воду несли додому. На Водохреща батько ще раз скроплює цією водою хату та господарство. Сам обряд, як стверджують у м. Глиняни, кроплення свяченою водою відбувається дуже швидко, "щоби чим швидше дідьке вигнати" [11]. Хлопці на Водосвяття поправляли намалювані хрести на дверях приміщень, огорожах, хлівах, бо їх не можна витирати, за повір'ями аж до нового Водохреща.

Освячену воду, як зазначають у м. Глинянах зберігають аж до наступного року. Нею освячували взимку або ранньою весною поля. Галичани вірили, якщо не освятиш – притаїться в рослині нечиста сила і буде замість помочі шкодити [9].

У жителів регіону другий день Водосвяття (20 січня), за християнською традицією, приурочений Іванові Хрестителю. У Старому Заповіті Біблії пророки передбачали, що перед приходом Ісуса Христа буде посланий предтеча, він буде підготувати людей до прийняття Його. Предтеча – це попередник-звіститель. Предтечею Ісуса Христа був Іван Хреститель. На Івана Хрестителя у галичан закінчується цикл урочистих зимових свят, тому в них кажуть: "Іван Предтеча забрав зимові свята на плечі" [15].

Після Водохреща та свята Івана Хрестителя священник у Східній Галичині відвідував родини і скроплював їхні оселі Йорданською водою. До сьогодні існує звичай в головній кімнаті (світлиці) ставити стіл, застелений білою скатертиною (села Бродівського та Буського районів Львівська область), на ньому – запалену свічку, ікону або Розп'яття, свячену воду. Коли священник заходить до приміщення, родинна в минулому ставала на коліна (сьогодні цього не дотримуються), читала молитву за Боже благословення для дому, сім'ї, священник дає кожному з членів родини цілувати святий хрест, залишає пам'ятний образок для родини чи окремо для дітей, а згодом скроплює дім [16–17].

Таким чином, традиційна різдвяно-йорданська обрядовість (на прикладі Львівської області) ще зберігає основні складові, хоча під впливом сучасних глобальних процесів усе більше втрачає первісні світоглядні уявлення. В умовах українського відродження інтерес до вивчення та збереження традиційної обрядовості галичан надзвичайно посилюється і має перспективи для вивчення у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Гнатюк В. Колядки і щедрівки / В. Гнатюк. – Львів, 1914. – 54 с.
2. Бондаренко Г. Ходить Ілля на Василля / Г. Бондаренко // Людина і світ. – 1992. – № 1. – С. 15–25.
3. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітлені / С. Килимник. – Вінніпег–Торонто, 1955. – Т. 1. – 356 с.
4. Кирчів Р. Українські колядки та щедрівки / Р. Кирчів / У кн.: Колядки і щедрівки / За ред. М. Глушка. – К. – 1991. – С. 15–38.
5. Ленша І. Новорічні свята / І. Ленша // Наука і суспільство. – 1992. – № 12. – С. 162–178.
6. Сосенко К. Різдво-Коляда і Щедрий вечір / [За ред. В. Коломійця]. – К. – 1994. – 340 с.
7. Якимович О. Різдво / О. Якимович // Час. – 1991. – № 1. – С. 52–59.
8. Жарківський Михайло Степанович, 1967 р.н., житель м. Глиняни Золочівського району Львівської області, працівник Глинянської міської ради.
9. Чиж Ольга Йосипівна, 1933 р. н., жителька м. Глиняни Золочівського району Львівської області, учитель-пенсіонер.
10. Кравець Михайло Володимирович, 1976 р. н., житель м. Глиняни Золочівського району Львівської області, виходець з с. Лагодів Перемишлянського району Львівської області, водій.
11. Кравець Любов Михайлівна, житель м. Глиняни Золочівського району Львівської області, виходець з с. Лагодів Перемишлянського району Львівської області, медпрацівник.
12. Вербінська Марія Яківна, 1960 р. н., жителька с. Шпиколоси Золочівського району Львівської області, учитель Глинянської ЗОШ І–ІІІ ступенів.
13. Прихарчук Марія Іванівна, 1984 р. н., жителька с. Голубиця Бродівського району Львівської області, вихователь дитячого садка № 57, м. Львів.
14. Боргуш

Мирослава Петрівна, 1973 р. н., житель с. Вороняки Золочівського району Львівської області, учитель Глинянської ЗОШ І–ІІІ ступенів. 15. Юречко Ігор Михайлович, 1974 р. н., житель с. Єлиховичі Золочівського району Львівської області, священник. 16. Михальчук Ніна Іванівна, 1933 р. н., житель с. Дунаїв Бродівського району Львівської області, учитель-пенсіонер. 17. Домша Надія Іванівна, 1965 р.н., житель с. Петричі Буського району Львівської області, медпрацівник. 18. Зеленюк Анастасія Іванівна, 1937 р. н., житель с. Побужани Буського району Львівської області, пенсіонер. 19. Дудка Євгенія Іванівна, 1952 р. н., житель Буського району Львівської області, пенсіонер. 20. Бурдик Ольга Михайлівна, 1955 р.н. житель с. Струтин Золочівського району Львівської області, пенсіонер.

Леся Костюк

РОЖДЕСТВЕНСКО-ИОРДАНСКАЯ ОБРЯДНОСТЬ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XX – НАЧАЛА XX ВЕКА (НА ПРИМЕРЕ ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ)

В статье на основе показаний многочисленных информаторов автор дает характеристику рождественско-иорданской обрядности сельских жителей Львовской области второй половины XX – начала XXI века.

Ключевые слова: Львовская область, Сочельник, Рождество, кутья, Маланка, Крещение.

Lesya Kostyuk

CHRISTMAS-JORDANIAN RITES SECOND HALF OF XX – BEGINNING OF XXI CENTURY (EXAMPLE LVIV REGION)

On the basis of the testimony of numerous informants author gives description of Christmas and Jordanian rituals rural Lviv region second half of XX – beginning of XXI century.

Key words: Lviv region, Christmas Eve, Christmas Day, Kuttia, Malanka Epiphany.

УДК 94(460)+304(460)

Валентина Годлевська

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІСПАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В УМОВАХ УТВЕРДЖЕННЯ ДЕМОКРАТІЇ (1982–1996 РР.)

У статті проаналізовано особливості розвитку іспанської літератури в поствавторитарний період, зокрема в умовах утвердження демократії. Автором досліджено основні напрямки розвитку літератури, розглянуто творчість відомих іспанських письменників, досліджено діяльність літературних товариств та літературних журналів, проаналізовано державну політику в літературній сфері.

Ключові слова: Іспанія, демократизація, література, літературні жанри, літературна премія.

Актуальність проблематики ґрунтується на тому, що розвиток іспанської літератури в останній чверті XX століття обумовлений специфікою історичного розвитку Іспанії, пов'язаного з переходом від авторитарного режиму до демократичного.

Наукова новизна полягає у тому, що у публікації на основі вивчення іспанської літератури та відповідних джерел досліджено особливості літературного процесу в Іспанії в умовах утвердження демократичних засад. Доведено, що демократизація Іспанії сприяла розвитку різних літературних жанрів та регіональної літератури.

Об'єктом дослідження є літературний процес в Іспанії.

Предмет дослідження – особливості розвитку іспанської літератури в умовах утвердження демократії.

Основна мета публікації полягає у тому, щоб на основі опрацювання відповідних джерел, проаналізувати особливості літературного процесу в Іспанії та роль державної влади у ньому.

Основу джерельної бази статті складають законодавчі акти зазначеного періоду, літературні журнали та твори іспанських письменників.

Певні аспекти досліджуваної проблеми проаналізовано науковцями. Найновіші дослідження на пострадянському просторі містяться у монографіях російських науковців. Розвитку іспанської літератури в досліджуваний період присвятили свою увагу Б. Субічус, Н. Матяш, М. Кієня.